171

DOMINICUS
SABINENSIS DE
COMMODIS ET INCOMMODIS
MULIERUM
S. L. DAVENTR.
PAFFROED 1479

E
7

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 7

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 7

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 7

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 7

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 7

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 7

~~25.~~ 171 E 7
GW. 8642
CA. 606

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 7

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 7

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 7

¶ Dominicus Sabinenſis de cõmodis & incomodis mulierũ In ſtilo elegans. In ſubiecto et materia excellens. In forma vero et procedendi modo rarus et non deſitiens ¶ Incipit foeliciter

CVm multi ex latinis ⁊ grecis ſcriptoribus vtroq; ſcribendi genere acrius in feminas ſepius inuecti ſunt. neq; id iniuria feciſſe videantur ex eo͂ natuꝛe leuitate plurimum peccant: experiri velim ꝓ imbecillitate ingenij quid in vtramq; partem hoc eſt quid viris mulieꝛes aduerſus quid contra pro mulieribus dici excogitari ve poſſit. naꝫ ⁊ ipſe q̊; mea ſẽtentia ſi qua preſtanti ingenio in eo genere elaboraſſet per multa viros aduerſus non immerito dicere potuiſſent Sed ſiue ꝙ nõ auſe ſint i viros ſcribere ſiue ꝙ nimis multa que obiecta ẽet ſe habere arbitrãtur nihil õmino qđ extet quidem ab his cõtra nos editum eſt Quod eo magis miror ꝙ ꝓmultas ex litterarũ monũtis acceperim in vtraq; lingua fuiſſe doctiſſimas. nam vt ambaſſiaphos taceam ⁊ egipciacam Cleopatram preſtem quã conſtat nõ ſolũ phie ſtudijs ſꝫ etiam eloquentia preſtitiſſe Cuiuſq; Capus Ceſar dicere ſolebat nõ minus oratione quã cõplexu delectari atq; iõ ſecum in lecto ad multam lucem ſepe ſermonem conterebat Et vt Corneliam pretermittam Affricãi ſupoꝛis filiam eloquentiſſimam feminam cuius Capus. & Tyberius eius filij tanti oratores pene in gremio admirabilem illam dicendi copiã didicerunt. per miruꝫ eſt aliarum mulierum romanarum õmino nullam extitiſſe que tale aliquid quod vt diximus extet ediderit aut quitq̃; molita ſit. inꝯti etiam temporibus illis in eo ſexu accuſando plurimum laborarint. Statui itaq; cum prius aliquid ex his que in feminas dici poſſunt expoſuero. etiam quid mulieres ꝓ ſe ipſis defendẽdis dicerent ac ſi res ita fuiſſet ꝯmentitiam quandam diſceptationem mandare litteris atq; ideo feci vt expoſitis rationibus quas in vtramq; partem in eo genere excogitare potui veritas facilius illuſtretur Eam contẽtionem aũt in conuiuio quodam inter Iuuenem cui Ypolito nomẽ tradidi ⁊ matronam quam voco Emeliam habitum eſſe & me eideꝫ interfuiſſe fatio quorum quod quiſq; ⁊ pro ſe ⁊ contra alterum dixerit quam diligẽtiſſime potero in medio afferam Cum igitur cenaret Emilia quam diximus & Ypolitus compluresq; alij apud Fabritium qui per id temporis tum ditiſſimus. tum etiam ſplendidiſſimꝰ Rome ciuis habebatur Adoleſcẽs quidam cui nomen erat Trãquillus cenaculum ingreſſus eſt nam ipſe q̊; cunctis ꝑfamiliaris erat ⁊ poſt prima illa que vulgo dicuntur. Sitis inquit quamobrem ad

KONINKL.
BIBLIOTHEEK
TE 'SHAGE.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 7

hoc ɔuiuiū Camillꝰ nō acceſſit. Sciemꝰ inquūt illi ſi dixeris nobis:
Pauloan̄ inqt dſpōdit uxoēm. o hoiem ſtultū rſpōdit ypolitꝰ Et
Emilia an tibi uidet̄ ſtultꝰ inqt q̄ ducit uxoēm. Immo tā ſtultꝰ i
quit ypolitꝰ vt nihil mihi videat̄ eē ɔteptius quā talibꝰ moleſtijs
iplicari. nā quid aliud ſūt mulieres quā labores erūpne diſpendia
atqꝫ vt vno v̄bo cōplectar ſetina malorū oim. At te deꝰ male pdat
rn̄t illa quid tu ſine mulieribꝰ eēs q̄s taꝫ vehement̄ accuſas q̄ etiā
iſto pacto uix uiuere pōt cū nō paucioēs q̄tuor feis aliud negocij
nihil habeāt quā vt tibi ſeruiant atqꝫ ea domui tue faciūt q̄ uiri ve
cogitare q̄dem poſſent Sꝫ pfecto quantū ſit vtilitatis in feis tū de
mqꝫ ſentires cū illis careres Eq̄dem inquit ypolitus expiri vehemē
ter velim ut viderem an ſine vob̄ vllomō viui poſſit. atqꝫ vtinā inter
vos huiuſmōi peſtis ingrueret vt nllam prorſus viderem ⁊ tum de
mqꝫ plane pſpicerem? an mūdus rueret cuꝫ tanto bono id eſt cum
veſanis beluis eſſet orbatus At emilia ego per deum inquit ego ti
bi iuro plura ſuſpiria pluresqꝫ gemitus editurū quiſqꝫ vr̄m muli
eribꝰ ſit moleſtior quā p Eurydicen uxore amiſſa Orpheus vnq̄ꝫ
edidit atqꝫ id mihi exploratuꝫ hr̄e videor neminē int̄ vos iuentū iri
q̄n tā mulieres vob̄ reddi vehement̄ cupet Sꝫ verū illd̄ ē qd̄ vulgo
dici ſolet nō noſci bonū niſi cum abeſt vos nūc cū a minimis ad max
ima ōnia mulierū miniſterio vobis ſuppeditentur: non intelligitis
tāti boni quantū inſit vtilitas in feminis. q̄rca cū hoc bonum domi
habeatis cōtemnitis. volumꝰ ne inquit ypolitus qd̄ ſine tamē iracū
dia fiat. nō cum nunc edimus ſed cenati. vterqꝫ noſtrum inuicem ſi
ne vlla interpellatione cōtendere ⁊ argumēta que habemꝰ quā dili
gentiſſime poſſumus in mediū afferre. Atqꝫ id cum omnes qui ad
erant probauiſſent vterqꝫ hac de re tum dicere deſtitit ⁊ in ſtatutuꝫ
ptꝰ cenā tp̄e diſceptationem omnē diſtulerūt Itaqꝫ cū cenauiſſent
oms̄ Ypolitus. ſic ei cūct̄ placuit. ſic dicere exorſus eſt Et audire
inquit & que dico queſo animis veſtris mentibuſqꝫ defigite vt int̄
nos cognita re atque cauſa iuſtiſſime iudicare poſſitis Sepenume
ro mihi de mulieribus cogitanti maxime illud conſiderandum vide
ri ſolet vtrum propter vtilitatem aliquam que ex mulieribus ca
piatur an vt ſeruetur humanum genus ducende vxores ſint Et pro
fecto cum ipſe mecum conſidero & omnes iſtas quas ex mulieribꝰ
capi ſolere dixit Emilia animo vtilitates collego aut omnino exi
gue tamen ſunt vt nulla prorſus cauſa ſit quamobrem vxores ducē
de eſſe videantur Quare incipiamus ſi placet ex quo ipſe domum du
cuntur & nobiſcum reputemus quam quietem quam animi tran
quillitatem. quam denique pacem atque concordiam. tum cum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 7

parentibꝰ tū cum fratribꝰ: ſi pſertim ipſi q̄ꝫ vxores duxerint habe
re vllo pacto poſſunt: Primū oīum aut pulchra erit quā duxeris Pulcra
aut deformis Si pulchra quantū malū domum receperis. quas tur
bas quaſ lites tibi cōcitabit quas cōtumelias quotidie audies ſi q̄d
in ſe quod minus placeat dictū aut factuꝫ exiſtimabit Obiciet ſe
pe tum pudiciciam ſi pudica erit qđ rarius accidit q̄ꝫ partus mule
aut ſapientem eſſe vt ait Cycero Tum genus ſuum pulchritudinē
dotem amplam quam tibi nubens domū attulit dicet te indignū eē
cui nupſerit qūia ſapientiori viro cū eadem illa dote nubere potuiſſet
Preterea ne cuiqꝫ eius cupiditati morem geſſeris ſe ancillam dicet
eē non coniugem. teqꝫ non aliter ſecuꝫ agere q̄ꝫ ſi tibi ea eſſet mini
mo quodam precio cōparatur Concitabit in te fratres parentes ſu
os oīnem demqꝫ familiam vſqꝫ eo vt tu ſolus ſis queꝫ omnes oderīt
Atqꝫ vt breuit᷑ dicaꝫ ſeſe qūm te ſubligacula vt aiūt ferre magis par
duxerit ſeqꝫ tibi non vxorem volet eē ſꝫ dominam Obmitto noctur
nas lites ⁊ lamētationes querulas que aures tuas ſedulo verſabū
tur Illa veſtibus ornatior auro & multis gemmis ſpectat᷑ ab oībꝰ
ſe miſellā contēni dicit & deſpici Itaqꝫ eadem illa te rurſus ac ſepiꝰ
audientē redigct vt quidquid illa ſe cupere dicat ſibi ne quid egre
fatias neue ſuccenſeat ſine vlla contentione comodandū putes De
niqꝫ aut vxori mos gerendus erit aut diuturnis i litibus turbiſqꝫ
viuendū Nunc vtrāqꝫ malis conditionem vide quāquā vtramcūqꝫ
ceperis tibi minus recte cōſules Quid referam pauce aut nulle potiꝰ
inueniri poſſint q̄bus hec duo natura cōiunxerit pudicitiaꝫ ⁊ venuſ
tatē ex quo ē illa Ouidij laudanda ſentētia Lis eſt cum forma mag
na pudicitie Et uon minus Iuuēalis Raro adeo concordia forme
atqꝫ pudicitie ꝓmo tam raro quidem vt nihil rarius inueniri queat
naꝫ plerūqꝫ ſi altera ad eſt abeſt altera Sꝫ quā itollerabile ſit impu
dicam habere vxorem neqꝫ id ego nunc dico ꝙ i hoc coniuuio quiſ
quam ſit qui hoc morbi habeat Sed ſi quis is verum poterit dicere
atqꝫ hec quidem confirmare audeo & aduerſus omnes argumentis
rationibuſqꝫ defendere multo facilius eē arcem nec natura nec opere
munitam tutā preſtare ab hoſtibꝰ quam vt vxoris forma omni la
be impudicitie caueat nec hoc quidem mirum eſt naꝫ id difficile cuſ
toditur qđ oīs fere facilime cōcupiſcunt Hꝫ enī pulchritudine ⁊ ele
gantia hic cantu hic crebris muneribꝰ q̄bꝰ fere plerūqꝫ capiūt᷑ aīm
mū muliebrē ad id ſua ſpōte ꝓcliuē facile alliciat & niſi oībꝰ his f
bus uiri prudentia conſulat tā mobilis ē tāqꝫ ad libidinē ꝓpenſa &
labilis vt haut cōtencōne ſupetur Quod cū accidit ei certe nōne op
tabilius mori videt᷑ eē q̄ꝫ viuere Si autē turpis dicit aliq̄s oīs Turpis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 7

iſte moleſtie aberũt q̃s i formõſa vxõre futuras eẽ dixiſti · ape nũ ñ
aderunt erũt ta nẽ alie mlᵗo ampliões quã ille quas diximꝰ · nam
ꝯ ſi non ita pulchra ſit ſicut alie nihilo tamen minus õrta uidei velit
ſibiqꝫ difformis placet Itaqꝫ oẽm curã diligentiã ſic adhibebit ũt
ipa qꝫ quoad fieri poterit pulchrã ſe oñdit vt ille ſũt quas natura for
moſiſſimas voluit eẽ · quãuis eñ ſiue deus ſiue natura differentibus
eas corpibus ꝓcreauerat ai tñ ipaꝝ atqꝫ igenia ſine vlla diſcrepa
tione congruũt ſic vt ab ineũte etate eodẽ in ludo vt ait Therentiꝰ
edocte atqꝫ iſtitute videantᵘʳ Sed ape Iã tibi concedo nõ tñ inſolen
tem eẽ deformẽ quã ea q̃ pulchra An ſnõ uidetis qđ ẽ luce clariꝰ · tur
pes vxoẽs plenas ſuſpicõnũ plenas eiꝰ obtrectacõis quã zelotipiã
greci vocãt dũ maritos alijs amoribꝫ ſuſpirare dũ deſpici dum ſe con
tempni putant Eoqꝫ magis ſi uir venuſtioẽ vbo aut hitu eleganti
ore meliore inceſſu vſus ſit aut cũ vicina aut aliquãto ſe pulchriore
loq̃ dep̄henſus fuerit aut deniqꝫ ad aliquã aliã paululũ ocłos ipe
cõuerterit verũ ſi ancillulã imprudens uxoẽ pulcriuſculã emeit atqꝫ
aliqñ familiaribꝫ quitq̃ꝫ dicitet aut imperet etiã ſi nihil ampliꝰ in
re ſubeẽ aut ſuſpicari poſſet Eadẽ omĩa iã cõtumelijs vel rabie ꝓſe
q̃tur & õnium deniqꝫ turbaꝝ genere Atqꝫ hoc cũ dixiſſꝫ Ypolitus
oĩs hij qui aderant vehementer ridere ceperunt Inter eos enim ali
qs erat cui id quidem ſeptus acciderat Et quid ridetis inquit ille An
ne videro vobis fortaſſe mentiri ? Sũt ne iſta obſcura q̃ dico ut ea
argumentis multis oporteat comprobari: an potius ita clara ut res
diſputacõe nõ egeat Perge inq̃ũt nõ eni eo ridemꝰ Tũ Ypolitꝰ q̃d
dicere exorſus erat ita ꝓſequutꝰ erat Cedit ãcillã vxor eãqꝫ nõ an
cillam ꝫ dñam velle eẽ clamitat Sꝫ quid poſtea uiro dicat q̃· qꝫ fu
rore corripiat ſi quis eſt q̃ expertus ſit vt ex riſu vrõ poſſum ſuſpi
cari: ei queſo hunc referendi locum imponite nam quo melius ipſe
ſcit eo fortaſſe facilius referat Et cum omnes vellent vt ipſe qui ce
perat hec ceteraqꝫ que ad eam ſententiam pertinerent proſequeretᵘʳ
idqꝫ a cunctis non ſolum vultu ſed etiam verbis ſignificaretur · eti
am illa cetera quam comodiſſime potuit ẽ proſequutus Quid tu ap
pellas familiarius ancillam hanc quam me ? Quid tibi rei cum ea
eſt huic quidem nõ te ſed me potius imperare oportet Impera tu ma
ribus facqꝫ vt tibi ſeruiant · Ego vt par eſt arbitrio meo Ancille
que voluero imperabo Si aliter feceris crede mihi crede inquam me
facile que ſit iſta nimio pluſquam equm eſt eductũrã quod cũ inue
nero primũ iſtum laborem tuum omnibus patefaciã tuo cũ magno
ꝓbro Deĩde eã videte atq̃ ſciẽte te vel inuito vẽdã cui videbitᵘʳ ne ha
beas qui cum luſites tã lepidis vti Ioas poſſis Sed cum hoc per me

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 7

facere nō poſſem. ſūt mihi fratres ſūt parētes ſūt ꝓpinquī quī tuas i
me vlciſcantur iiurias neqȝ id impune feciſſe patiantur Miſſas facio
Lacrimas atqȝ gemitus miſſas etiam alias moleſtias que te alijs
vehementius occupatum acrius interdum cōmmouebunt. Quo cir   Conclusio
ca breuiter concludi poteſt nec pulchra nec difformis vllo modo du
cenda ē Et enī ſi pulchra: impudica plerūqȝ r̄periri ſolet Si turpis
Ita ſuſpitionū odijqȝ erga te plēa ꝙ te q̊ȝ ſeſe odiſſe ſuſpicabitur
vt nō moleſtie turpis quā q̄ pulchra eſt bitura videatur quāquaȝ
quis ignorat non min⁹ libidinis rabie turpes mulieres flagrā̄e quā
pulchras. ꝙ & ſi forma diſpares libidi e tamē pares ſunt Sed ape   Nota
queſo fac eam eē preſtanti forma. fac pudicam eē diuitem nobileȝ
facundam nihil ſibi deſit. atqȝ vt Juuenalis dicat Rara auis in
terris nigroqȝ ſimillima cigno Quis ferat vxorem cui cōſtant ōnia
Quis tam multis bonis preditam tantiſqȝ virtutib⁹ vxorem habet
Quare nō liberorū procurādorum cauſā ſtatuo vxorem ducere opor
tere: At id quidem non ſolum rationibus ȝ exemplis q̊ȝ cōfirmāduȝ
ē Referam itaqȝ vobis ſi libet pauca de multis ꝑmo pene inumerabi
libus exempl' que de pernicie viris ꝑ vxores importata ſunt cōme
morari poſſunt vt facile appareat quomodo ex q̊ mundus procreat⁹
eſt ſemper vxores virorum incendia & labes extiterunt Obmitto
ne modum tranſeat oratio ꝙ vxores potiſſime cauſe plerumqȝ ſolēt
eē ꝑ earū importunis interſe cōtentionib⁹ atqȝ ɔuicijs vt ampliſſiā
inter fratres patrimonia diuidantur Obmitto etiā lenocinia nihil de
veneficijs ac veneniis dico alijſqȝ per multis q̄ nō facto ȝ dictu q̊ȝ tur
piſſima videantur Referam nunc exempla q̄ dixi quambreuiſſime
potero vt que per ſe ipa clara ſunt: egregijs q̇buſdam mulierū geſ
tis cōprobentur In primo ab vrbe cōdita Tarquiniū pſcum ſcripſit
Liuius duos habuiſſe filios Seruiū aūt Tulliū duas filias q̄s duo
bus Tarquinijs vxores dedit erant autem ambe puelle ingenijs du
riſſimis vt viri atqȝ vt fratres ſororeſȝ i terſe diuerſe erāt. ita mīme
coniuncti ſūt nam altera Tullia q̄ ferociſſima fuit nupſerat ei q̄ mit
erat ac leuis ingenij. altera vero que modeſtiſſima: ei nuptui colloca
ta ē que pro ſua intollerabili ſuperbia ſuperbi cognomen obtinuit
Cum igitur Tullia illa quam ferociſſimam diximus ſe eius vxorē
videret eē quē ne animi q̄dq̄ȝ nec viriū atqȝ neruorū habere arbitra
bat̄. nūq̄ȝ deſtitit donec vir & ſoror ei⁹ e medio tollerent̄ eiqȝ deni
qȝ ſe nuptui tradidit quē maxime cupiebat. qd̄ cū feciſſet eiuſmōi
furijs virū inſtigauerat tanta r̄gni obtinēdi cupiditate nubuit vt
Seruiū Tulliū moderatiſſimū Regem ac vltimū vt Juuenalis ait
bonoruȝ Regum non modo regno expulerit ſed etiam atrociſſimā

morte deleuit Tantuſqꝫ Tullie furor fuit vt cum quadriga vehere
tur quo uirum Regem ſalutaret atqꝫ auriga conſiſteret ꝙ Seruij
cadauer vidẽt in via: rogaſſetqꝫ illa quid eẽt ei quin currū duceret
Seruiū ceſum eẽ rn̄diſſet: ſup mortui pr̄is corpus rotas currus ver
ti iuſſeit. ex q̊ uiro illo in q̊ tā tetrū facin⁹ patratū ē ſcelerato cogno-
mē inditū ita cruentū currū duxit ad reginā ut neq̊ꝫ ipa forte ced'
particeps fuiſſe putaret Que crudelitas quod ſcelus: quis furor de-
niqꝫ vnq̃ꝫ poſſe cum huiuſmōi immaniſſime deterrimeqꝫ beſtie fu-
rijs atqꝫ incendio cōpari: Quid aliud Siphare & potentiſſimū Nu-
midie Regem & tū pp̄lo Romano nō ſoluꝫ amicitia ſꝫ etiā fedē con-
iunctiſſimū ad pniciē peſteq̃ꝫ deduxit Claudi⁹ vero ab Agrijpina
ei⁹ vxore fungi veneno cōſūptus ē Nihil dico de Gallicula q̊ vxoris
veneficijs iſanuit Nihil etiā de Alexandro q̄ Thaydis mētricis im
pulſu perſinopoli vrbē nobiliſſimā temulent⁹ cōflag̃uit: Refert q̊ꝫ
hiſtoria Liſandrū Phereū ab vxoē vna cum dormiuit ꝓpt' pelicat⁹
ſuſpicōem iterfectū: Latiſſim⁹ h q̊dez cāp⁹ ē pmulta ex veris hiſto
ijs q̄ clariſſimi ſcriptoēs lr̄is ꝓdidert ꝯmemorari poſſent Quin etiā
ſi poetas audiē volum⁹ q̄ tandem cauſa fuit q̄ Europiaꝫ Aſiāqꝫ ad
tantā dimicacōem & decenale bellum duxeit in q̊ tam multi mōrles
occidert nihil aliud r̄pies quā mulieres femias Q veneficia q̊t magi
cos cāt⁹ Medea timuiſſe dicit: Quid ego Artemēſtrā r̄ferā q̄ Agemē
nonē uirū ſuū ex bello Troyano victorē ac reducē vt cum altero po
ti⁹ viuēt nō dubtant occidit Sꝫ vtinā ita ſēp oibꝫ vſu eueniret vt
ſuorum ſcelerum vindex cuiqꝫ pſto eēt nec vlla vnq̃ꝫ tam terrū at
qꝫ immane facin⁹ ꝯmiſiſſet impune / nimis mlta fortaſſe exēpla brē
mus q̄ id qd volum⁹ comprobarent pluribuſqꝫ q̄bus habundamus
mulierū inſidijs careremus Sꝫ eo vnde diuertim⁹ ad id quod cepi-
mus reuertamur Euriphilem ferūt virum prodidiſſe. nam cum is
ex Appollinis oraculo accepiſſet ſi ad romanū bellum proficiſceret
inde nunq̃ꝫ rediturū ne cum reliquis illuc ire cogeretur atqꝫ vbi eēt
vnam vxorem ſcire voluit pt̄er eam neminem hinc quā fidelis bona
vxor fuerit facile intelligi poteſt. namqꝫ deauratum monile perfidie
atqꝫ impietatis premium uiri ſalute antepoſuit propter quod pt⁹ ea
in maximos luctus incidit Et vetuſtis etiam poetarū fabulis ſcrip
tum eſt Danay filias que quinquaginta fuiſſe dicuntur omnes ea
dem nocte preter vnam viros ſuos necauiſſe Jam & amaſones quo
qꝫ quo nam pacto ſeſe in libertatem eam vēdicauerunt niſi cede vi
rorum parentum filiorum fratrum deniqꝫ & propinquorum ſuorum
vt nullus mas inter eas ac ne in tota prouintia ſupereſſet. quid
ipſum in Lemno inſula mulieres imitatas Lemniades quoque id

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 7

ſecere ē teſtis ouidi⁹ Phibyle rapuit de cede toanta Et rurſus idem
in alio v̄ſiculo Lemniadeſqꝫ viros nimiū q̄ꝫ vincē uolūt Jā de con
cordia q̄de q̄ꝫ facile poſſit ibi eſſe vbi mulier nupta ſit ex eo potiſſi-
mū animadūti pōt ꝙ Leontino gorgye obiectū ē nā cuꝫ is aliq̄n le
geret corinthi libꝝ quendā quē de cōcordia ediderat: exclamaſſe fe
rūt Inimicū ſuum a O ſtultum hominem dixiſſe Js enī de concordia
loq̄tur q: domum ſuā vbi nemo ē p̄t ſe uxorem & vnā ancillā ſedaē
nō pōt Et Socrates ſapientiſſim⁹ ille vir ac mōrlis phie pares cum
haberet Xantipem breuis atqꝫ exigui corpis interrogat⁹ aliquan
do cur tam puaꝫ uxoēm duxiſſꝫ Quōqꝫ ex rebꝰ malꝰ inq̄t melioreꝫ
ptem obtinet is q̄ minim⁹ Atqꝫ idem cū rurſus rogaēt Adalchiode
cur eādeꝫ moroſiſſimā domo n̄ exigēt aut aliā mitiorē rurſus ducēt
ait eā ſibi paleſtrā eē domi· vt iniurias q̄bꝰ afficēt facili⁹ ferret Sꝫ
q̄d ego mlta ꝯmemoro Epicur⁹ is q̄ in voluptate ſūmū bonū pōit
eaqꝫ ōnia meti ſolꝫ nllo pacto cēſet vxorē eē ducēdā ſapiēti· Apd
Therētiū Mitio fortūatū eē dat q̄ uxoēm nūq̄ꝫ duxeit Et vetēs q̄ꝫ
q̄ ſine vxoē eēnt eū celibē nōiauert q̄ celeſtē vitā ducēt Et Metell⁹ il
le ātiquiſſim⁹ in orōe quā ad ppl'm habuit· Jta loquut⁹ fert Si ſi
ne vxoēs poſſe⁹ quirites oīs ea moleſtia carēm⁹ Senſit videlicet
mlieres oīs moleſtiſſimas Permlta in eādeꝫ ſniām dici poſſēt eſt
enī latiſſim⁹ cāp⁹ diximꝰ q̄ cōſulto r̄linq̄ ꝙ res p ſe ipa clara ē neqꝫ
tā mltis rōibꝰ indiget Quocirca his & talibꝰ cāis adduct⁹ ſtatuo
niſi pcreādoꝝ liberorū grā uxoēm n̄ ſolū n̄ ducēdam ꝫ nec videndā
q̄d eē Nūc ad ea q̄ dixi dicat Emilia ſi quid velit Atqꝫ hec cū dix
iſſꝫ· quid illa rn̄deret omnes audientes exſpectabant

Cum ſubridens Emilia pacrē te oñdiſti iquit hypolite i orōe
tua a infeſtum mlieribꝰ admodū & profecto ſi ex tuo iudi
tio iudicaētur a vetuſtiſſimo illi hypolito ſimillimū & pfecto ſi ex
tuo iudicio iudicaēt nlla prorſus iueniri poſſꝫ tā pulchra tāqꝫ pudi
ca etiāſi probatiſſimis moribꝰ p̄dita q̄ ſētentia tua eēt optāda ac niſi
te ab ineūte etate modeſtiſſimū cognouiſſeꝫ atqꝫ ab oi vitiorū labe a
illecebris alienū dicēm te aliq̄ q̄dam morbo laborāe & alijs quibuſ
dā vehementi⁹ delectaē Sed omitto B nā a ego atqꝫ alij oīs ſatis
ſciūt te ab ōni turpitudie ac ſcelē abhorrere ad ea ſolū veniā q̄ adū
ſū femias nimis multa dixiſti cū abſte pbatuꝫ ē uxorē nullomō du
cēdaꝫ eē Q ſi pulchra ipudica ſi difformis iportuna futura eēt ōnino
Dico itaqꝫ vt ei quid pl⁹ dixiſti pl⁹ ipa rn̄deam innumerabiles mu
lieres eē inuentas atqꝫ iueniri i quibꝰ tanta pudicitia tātaqꝫ modeſ
tia eſt quantū pfecto cogitaē n̄ poſſis atqꝫ hoc verū eē pluribus re
bus aiaduerti poteſt Sꝫ nunc obmittam⁹ exempla atqꝫ ad rōes q̄s

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 7

adūſus nos n̄ paucas attuliſti p̄mū r̄ndeam⁹ nec eas q̄de r̄ceſebo ō
nes ne lōgi⁹ ꝓgrediat̄ orō mea Sed ſingul̄ dūtaxat reſpōdebo ſic
ut mulieres vtiliſſimas ꝓbez et plures interdum eſſe quaz viros· di
co igitur feminamque pudica ſit ſicut plere ſunt viro ſpez maximā
eſſe quietem animi & doloris omnis ſolatium nam quem inuenire po
tes vnq̄z qui cuiq̄ztum feliciter opem ferat i egrotacione preſertim &
tenui valitudine quam vxor quoꝝquemq̄z reperies qui vxorem po
dag̃ aut articulari morbo affectam aut ex lateribus aut ex renib⁹
etiam laborantem tam diu ferret quam mulieres viros patiuntur
Quis frater quis filius quis ꝓpinquus aut amicus ita cōiunct⁹ p̄t
vxorem eſt qui eius cauſā eque libentēr labores omnes moleſtiaſq̄z
ſuſcipiat Inuenies profecto neminem Atq̄z me hoc mea ſententia
nō in iuria· tanta eſt enim inter virum & mulierem beniuolentia ⁊
caritas vt ea nichil poſſit eſſe cōiūcti⁹ Quare ſi ita mutuo ſe diligūt
minꝝ non eſt accedunt cōmunes liberi qui etiam beniuolentiā dupli
cant ex quo quia inter virum & vxorem veluti pignus q̄ddaz amo
ris efficiant pignora illos ſepe nobiles nominare audeo Iam quas
contumelias vir audiet ab vxore non intelligo que tam obtempe-
rans reperiri ſepiſſime ſolet quantum vix queo dicere Et certe ſi ob
ijceret pudiciciam genus formam dotem amplam videatur fortaſſe
iure id quidem facere poſſet Non nunquam tam iniqui viri interdum
inueniri ſolent tam ſceleſti tam deniq̄z importuni ſi preſertim cum
ſuis compotatoribꝫ ſeſe prius ſolito ingurgitauiſſent vt perſepe fit
aut magnum aliquem pecunie numerum alea perdidiſſent quod cū
ita accidit q̄d probra quis furor quo pacto dentibus frendet vxorē
dicunt fuiſſe non virum que damnum familie intulerit omitto verbe
ra ſumptus maximos· omitto etiam tenuē victum illius miſerrime
q̄ pluribꝫ delicijs educata ſub imperio importuniſſimi cuiuſdam ſeuiſ
ſimiq̄z domini viuere perſepe cogitur Nihil dico de virorū illecebris
qui pro ea effrenata libidine nō vna aut altera pelice contenti ſunt·
Nihil de reliquis ſceleribus que non dictu modo ſed cogitatione
ipſa videantur turpia Quā multos viros enumerare poſſē propter
ſūpt⁹ in aliquam calamitatem incidiſſe nam & ſi non nulle inueniūt̄
que ſplendidiſſimis veſtibꝫ delectentur q̄d idem eſt commune cū
viris tn̄ licz q̄tidie cōpl̄es modeſtiores viris ⁊ faciliores q̄ q̄d l̄ vi
ros ipſos e⁹ demōi uicijs q̄bꝫ laborare femīas dici⁹ acri⁹ it̄ dū r̄phē
dant mulieres vero niſi ſi q̄ moleſtiſſime ſint· quales viri longe plu
res videntur· que aut fratres aut parentes aduerſus viros ſuos da
tauerūt paucas quidem aut omnino nullas afferre poſſes· ipſe enim
mutuō & ſūmo amore viris reſpondent quāuis ſepe ipſis conſimili

amore non reſpondet Sʒ hoc tam clarū taq̄ʒ dilucidum eſt ut non
ita multis exemplisq̄ʒ egere videat oratio nam amiſſo viro liberis
parentibꝰ fratribꝰ & demq̄ʒ ꝓpinquis omnibꝰ orbata videt eſſe ita
ſqualida ita lugubri veſte induta atʒ inculta eſt quo etiam eſt eui
detius ꝙ q̄ virū amiſerint vidue dicunt atq̄ʒ hoc ipʒ viduitatis uer
bū ſi recte interpretar volumꝰ nihil aliud ſignificat quā ſolum atʒ
diuiſim ꝙ ea q̄ uidua eſt ſola ꝑmanſerit ac ꝓpe ab ōībꝰ deſta ac
deſtituta uideat Animaduerte igit quanta caritas ſit uxoris i uirum
atq̄ʒ hoc tantuʒ ab eſt utuxor queadmōm dicit Hyppolitus uiro ſit
cauſa miſerie ut in ea ſola totius domus hōa fortuaʒ omnes cōtineri
ſtatuam dicat unde ſi quis uult nunq̄ʒ ſine vxoris conſilio magnas
copias & opes compa̅rabit nam ut plane itelligatis quid opus ſit
facundis diuicijs neceſſe quemamoduʒ alter querit alter amplificat
rem ſic alter eam queſitam amplificatam q̄ʒ ſeruet atq̄ʒ hoc offitiuʒ
conſeruandi uxoris eſt ꝓpum non minus conſeruationem utilem eſſe
quis dubitat Iaʒ de impudicitia mulierum ꝙ omnes pene impudicas
eſſe eas q̄ʒ pulchre ſunt dicere auſus es tm̄ dico infamia turpitudi
neq̄ʒ quam mulieres ex impudicitia conſequntur tā paucas impudi
cas inueniri ut ſi quam uideamus quod raro accidit id nō humanū
ſed portenti potius ſimile iudicemus Et facile eſſe confirmare poſſuʒ
mulierem ſi modo habeat aliquid ſenſus & pudoris eius theſaurum
purum & integrum & ab omni turpitudinis macula tutum ſeruare
nam et ſi per multi inuenies impudentes ac procaces ut fere omnes
eſtis circa domos noſtras notantes miluorum more importuniſſime
uerſentur tamen tāta mulierum caſtiſſimarum conſtantia ſepe inue
niri ſolet tātaq̄ʒ ſeueritas atq̄ʒ modeſtia ut non ſolum pudice ſed
ipſa pene pudicicia uideantur hoc tamen tibi confiteor tum cauta tuʒ
crebris muneribus & eorum plurimis ineptijs iuuenes leuiſſimos
atque interdum etate prouectos cum ſumma importunitate adriti
ut caſtiſſimarum puellarum animos puros & omni labe impudicitie
liberos ad ſe diligendos animādoſq̄ʒ pellexerint ſed uictos tamen
plerumq̄ʒ diſcedere Sed age fac tam formoſas quam deformes i
pudicas eſſe quod tamen non concedo equidem hui quid mirum eſt
in hoc genere ut liberius peccetur quoniam matromonialis digni
tas patitur nunc dicam quid mirum eſt inquam mulieres peccare
ſecundum naturam cum illud ide p̄mo mares peccēt aduſāte & re
pugnāte natura nā licʒ uidere cōpl'es q̄ nō mō incōtinētes ʒ ipudici
q̄d ſūt q̄rei eo q̄d peccatur ſcd̄m nat aʒ pares ſuꝰ tā em̄ nob icōtinē
tia q̄ʒ impudicicia dedecori ac ꝓbro iure optie tribuēda ē cum id uitiū
q̄d mlerū ē ꝓpū q̄dʒ q̄ʒ ut natale q̄d dā ſatiūt aliq̄ venia digne ſūt q̄

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 7

etiā mares vſurpāt tantꝰ cumulus accidit ad uirorū ſcelera vt mu
liēs a viris i omni uitiorū ac flagicioꝝ gn̄e largiſſime ſupentur Sꝫ
hec ita teſt̄ ſūt ut turpia memorāt̄ vt ue venena quidem ne dū conui
uio indig̃ eē uideant̄ ſꝫ ea ꝑfecto in matrona p̄ſertim pudeat & re
formidꝫ orō Sed iō dixi ut intelligas qđ cū in mulieribꝫ vehemēt̄
ꝓbrū ⁊ crimē putauiſti id etiā in mares r̄torqueri poſſit Nō iſtđ q̄
dem i ōnes inquies nec in mlr̄ēs quidē ōnes Illđ mihi ſatis ē ꝙ pro
broꝝ nob̄ ē ꝯmune cū uiris atqꝫ etiā eo mag̃ nob̄ pudendū cū id facia
tis quēadmodū diximꝰ inuita ⁊ r̄clamante natura Sꝫ r̄deamus vn̄
diutimus dixēas tu q̄deꝫ tā molles eē aīos mulieꝝ ꝙ facile niſi his
vi prudētia ꝯſulat labant̄ in p̄ceps In q̄ tibi nihil prorſus aſſentior
ꝙ honoris ⁊ pudicitie mlt̄o teneriōēs ut apūt. tenacioreſqꝫ muliēs q̄ꝫ
uiros eē vbiqꝫ r̄pire facile ē Dicas p̄terea turpes item vehemēt̄ conai
ut q̄ꝫadmodū ille q̄ pulcherrime ſunt ipeqꝫ ab ōnibꝫ ſpectēt̄ heu
mihi q̄pacto iſtđ tibi dicē i mēteꝫ venit qꝑt̄ cet̄ q̄ de mlr̄ieꝝ ꝓbris
retuliſti iniquiſſimū iudico ꝑpt̄ qđ vos uiri formā nr̄am nō nos dili
gitis voſqꝫ comodi tm̄ vtriqꝫ voluptatis cā ſi adeo vob̄ nubētes āplaꝫ
dotē domū vob̄ attulerimꝰ care ſumꝰ Sed ſi forte accidit aliq̄ caſu ut
paulo turpiuſcula uxor ducēda ſit tāto eā odio ꝑſequunt̄ nō nulli
tā luis. ut apūt. oculis inſpiciūt ut nō uxorem ſꝫ hoſtē aut mōſtrū
aliqđ ⁊ portenti ſil̄e deſpicē videant̄ Idqꝫ nobis ōnibꝫ vel pleriſqꝫ
accidit etiam ſi ſint v̄tute p̄dite ⁊ nihil aliud hēant quid obiectent.
cū ſepe ad eaꝝ ꝓbatiſſimos moēs āpliſſime etiā dotes acceſſerit. hei
mihi dico q̄ꝫ raro ſibi officiū matrimonie t̄buant o caſtor n̄ ſecꝰ ea
rū ꝯplexibꝫ abſtinēt q̄ꝫ ſi aſpis ⁊ bufo eorū hēret̄ in lecto michil ne
ceſſe ē hoc exēplis ꝯprobari q̄ cottidie recentia & ꝑmlt̄a afferre lice
at q̄qꝫ idem ſolis luce clariꝰ faciant Quaē ſi difformes puelle aliqn̄
plr̄chre uidei uolūt mirꝫ neinim videi debeat ꝙ ē fere nlr̄a tā amēs q̄
nō eiꝰ plr̄chritudinē equiſſima lance diiudicat. atqꝫ eo acriꝰ de for
ma muliēs cēſent q̄ plꝰ ſibi q̄ꝫ uiris diligentie cureqꝫ ponendū ē Sꝫ
o miſerā cōdicōnem mulierū o genus ab ipa īfancia ſuffocādum ani
maduertite quātā ſit reruꝫ iniquitas quantūcūqꝫ diſcrimen feminis
uiri quicūqꝫ ſint etiamſi mōſtra videant̄ ꝙ pulcherrimis quibuſqꝫ
turpiſſimi viri ſepe cōtingūt. ōmino cari tenendi ſūt ſi formoſus vir
deformeꝫ duxerit oculis equis ſpectaē nō pōt Iā q̄ ſūt iſte ſuſpiciā
ones que ꝯtumelie quid incendiū q̄ vniūſā domū flagre dixiſti vbi
ille ancille quas difformi uxori uirum emē ſolere memoras ut ego
dico eaſ ipas eſſe ancillas quas tū deꝰ tum humane leges ſocias vir̄
eſſe voluerūt & tam importuna atqꝫ imperioſā poteſtate teneri ut n̄
ſolum maritis probra dicere ſꝫ ne mutire quidem aut hiſcē audeāt

ac ſi quā ancillam emerit nō q2 bona & laboris patiēs ſit cōſideratur
ſ3 q2 eorum effrenatā libidinē explere poſſit Vagatur liber aīmus
ſolutus legibꝫ nō ſibi ſatis ancille ſūt nō pelices non demq3 mētri-
ces ⁊ proſtibule ſcurtū ⁊ impudici pueri ad explēdam furentē atq3
inſanā libidinē adhibent Quā hilaritatē quē animum talis mulier
hr̄e poſſit vobis ipſis iudicādū ē Cōcluſeras tu quidem anq̄3 ad exē
pla peruenisti vxorē neq3 formoſā neq3 difformē aliq̄ pacto ducen-
dā eē· ꝙ ſi pulchra īpudica Si turpis īportuna ꝓpter ſuas ſuſpitio
nes omnino futura eēt ⁊ idem moleſtie vtrūq3 gen⁹ biturū quaē nō
eē· vt vulgo dicit̄ bolum ſordis exptem Ego āt cōtraſentio vxorez
ſiue pulchra ſiue turpis ſit· ita eē neceſſaiam vt ſicut aq̄ q̄dem & ig
nis q̄rum ſi vſus tollētur nullomō viuēm⁹ ita difficile ipis carē poſ
ſitis Sed fac hypolite ſi uis vxores malum eē negotiū ꝑnitioſūq3
gen⁹ nec in his aliq̄d vſus eē abiectū atq3 cōtemptū eratq3 vt īpu
denter auſus es ſentina malorū oīm ⁊ meas optias veriſſimaſq3 rati
ones inanes atq3 ineptas eē ⁊ oīno nihil valē Solū hec vob̄ extor-
queri necē eſt ſine mulieribꝫ mares eē nō poſſe Et tam̄ ſi ita inutile
ita ignauū gen⁹ ē cur tā auide eas ſect amini cur vxores ducatis vel
nō potius in vitias terras aſportai iubetis ne quietū ſtatum vr̄m ſol
licitare ac turbare poſſint niſi ꝙ tamq̄3 iniqui inſolenteſq3 ⁊ oīa po
teſtatis vr̄e facitētes vbis contempnitis an̄ tamē vtilitatis voluptat̄
q3 cauſa curas hētis Nā diuiſioēs primoriorū ac maximorū opiū q̄
re mlieres tāt3 cauſas eē dixiſti ꝑ earū crebri inter ſe contentioibꝫ
lenocinia veneficia & omne tale vitiū flagitium ē commune cuz ma
ribus ne ob id tantope vituperande ſunt quid eni mirum vxores in
terdum diſcordare inter ſe q̄ diuerſis parentibus atq3 familijs ſepe
cum ſint etiam diuerſiſſimis ingenijs & moribus educate reperiun-
tur· cum illud idem fratres & hi quidem germani etiam ſepe ipſi ui
tare non poſſunt Lenones vero & veneficos longe plures videbis
q̄3 lenas aut veneficas victo igitur pares nobis numero ſuperioēs
eſtis Quare idem accidit in vitijs maribus & nobis feminis quod
in grecorum prouerbio eſt Amicorum omnia communia mares &
femine amici ſunt ſeſe enim inuicem appetunt Vitia igitur commu-
nia eē neceſſe ē ⁊ non eſtis eo meliores conditione q̄3 femie Q2 cum
plus poſſitis opibus ⁊ gratia veſtram ⁊ noſtram plerumq3 vitiorū
partem tollitis neq3 enim inuidemus ſ3 dolemus tn̄ illud totum tri
buere nobis q̄d re maiori ex parte veſtrum eſt Atq3 ita eorum viti
orum acuſari feminas vt ſi eorundem quorum maiorem partem
obtinent mares expertes ſunt· An illud fortaſſe facitis vt qui cum
viri ſitis magis idem vobis licere arbitremini· Atq3 Iuuenalis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 7

non̄ ita ſentit in verſibꝰ Om̄e aī vitiū tāto cōſpectiꝰ in ſe Crim̄ hȝ c
quāto maior q̄ peccat habet᷑ Atȝ hoc qȝ vt nihil ꝑtermiſſuȝ ſit cui a
me n̄ egregie l᷑ teipo iudice reſpōſum exiſtimes Referā ego qȝ ex
empla nō nl᷑la de laudibꝰ mulierū et earū qdem illuſtriū vt ōmibꝰ
mōis ꝑpe p ⁊ eq̄l᷑ tibi ꝓ oratiōe tua ḡtia referat᷑ Memi tū ex fratri
bꝰ āteq̄ȝ nuberez tū nuper a liberis meis eaqȝ a mgr̄o in ludis au
dirant cum veſperi poſt cenam ⁊ poſt nuces & caſtanias vt dicitur
Inter ſe multa & diuerſa confabularentur vt mos eſt puerorum
ſedentem me & nentem que ſepius accepiſſent ſtudeo omnium ⁊ li
bēt attēdebā· eoſȝ ſpōte ſi miꝰ ꝓ ſe ipi i hꝰōi ſmōes icidiſſent ipel
lebā atqȝ it᷑ mlta q̄ a p̄ceptore ſe audiſſe dicēt ea p̄pue memorie
mādabā q̄ de illuſtriū ml᷑ꝝ laudibꝰ p̄dicarēt vt qdq̄ȝ hꝰmōi aca
diſſȝ vt nebulo aliqs pace tua Hyppolite dixeri hoc gēꝰ mlrimū de
hemētiꝰ incuſaret · habeat aliqn̄ etiā femia q̄ eoꝝ petulātē loqcitatē
aliq̄ mō poſſit cohcē Q nescio q̄ pacto p oportūe fortūa fecit vt cōt᷑
teipm ⁊ ſi irās oiō neſciā teqȝ egregie lr̄atū p̄dicēt vt rōibꝰ nullo
mō ħ excepl᷑ qȝ vti poſſuȝ· ne ſp i Colūbas ħ i Miluos vitupatiōm
tela mittāt᷑ Dolebāt itaqȝ pueri mei ſepe narrare Eliſſaȝ q̄ndȝ apd
vetuſtiſſimos illos fuiſſe i affricā q̄ȝ poeta vr̄ cꝰ ue nom̄ qd memini
memoratē q̄ſo vos niſi moleſtū ē Virgiliꝰ iſte ē Hipolitꝰ iqt haba
Virgiliꝰ eſt verū dicis eoqȝ nūc cōmei magis Virgiliū eē ꝙ in eꝰ
v̄ſibꝰ ediſcēd plimū ociū cōterebāt Inqȝ eo legendo ſepe ad mltā
noctē vigilabant Atq̄ iſte ipſe Virgiliꝰ Eliſſam illā inpudicā fixit
eſſe tan̄ vt idem dicebat tanto p̄oris viri amore flagrauit vt cum
a Jarba getaloꝝ rge miꝝ imodū ſolliciataret᷑ ne ſuoꝝ p̄cibꝰ facile
poſſit obſiſtē paulo tpis impetrato ſpatio in ardētē pirā q̄ȝ forte ad
ſacrifitiū exſtruxerat ſeſe cōiecerit vbi rpries unq̄ȝ tātū amoris et
caritatis in viris quotuſquiſȝ ē q̄ nō pene q̄ȝ p̄orē extulerit aliam q̄ȝ
ducat/hꝰ pudicitiā imitata haſteribal᷑ vxor q̄ e v̄ſa patria viroqȝ in
terfecto ne hoſtiū libidi ſubire cogeret᷑ in ſubiectū domꝰ ſue īcē
diū ſe ipaȝ ⁊ duos filios qs hoc ipȝ ꝓuidēs ceperat p̄cipitaſſe dicat᷑
Quid dicā de arthemeſia rgia cyrie q̄ viro ſuo maſoleū tā nobile
ſepulchri opꝰ exſtruxit vt it᷑ ſeptez ſpectacula numeret᷑ & oia no
bilia ſepulchra ab eꝰ noie maſolea noiant᷑ Apd Indos vero ea iue
terata cōſuetudo ē vt vxores vna cū viris viue rogo cōburunt᷑ ꝙ ita
libēt᷑ ⁊ tā auide faciūt vt nō ad mortē tēdi atqȝ acerbiſſiāȝ qd veꝝ i
celuȝ videāt᷑ aſcēdē/an n̄ rfert ſceleſtꝰ ille vir q̄ tā act᷑ i nos iecꝰ
ē Althestē libētiſſie ꝓ vi ſalute mortē appetiſſe Quid dicemꝰ de Lau
domia q̄ cū i bello troyano viꝝ ſuū iterfectū audiuiſſet mortē ſibi
ipi conciuit Almedōtis vxoris ferunt ſāguinem ſuū mariti iſudiſſe

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 7

vulneribꝰ ⁊ ſemetipſam i loco gladio cõfodiſſe Qua multis quãqꝫ
diuis laudibꝰ affert̃ Stratoris reguli ſidonis vxoꝛ q̃ cuꝫ videret
viꝝ ſuũ cũctãtẽ dubitãteꝫ an ne in manꝰ pſaꝝ hoſtiũ veniet ſeſe
itſiciat audact̃ viꝝ ⁊ ſeipꝫ eod̾ ẽſe q̃ꝫ de mãibꝰ extorſerat trãſuer
berauit atqꝫ ita vtꝝqꝫ ex ptã te crudeliſſimi hoſtis eripuit Rudugu
ne vxoꝛ durij nut̃ cẽ ſuã ſe ad ſecũda ↄiugia adhoꝛtãtẽ itẽmit Veia
mꝰ ad nr̃as eaꝫ q̃ pſtãtiſſiẽ fuerũt meõremꝰ. q̃ pcõio Lucretie lau
des i credibiles ⁊ pene diuinos celebraꝰ. q̃ ue pudiciciã pderet mori
maluit q̃ꝫ diutiꝰ viuẽ nõ iiuria pfecto h̃ laudibꝰ fert̃ ad celũ vbi
eũ aut qñ in viro tam pclarã laudẽ iueĩas Quãta modeſtia vxoꝛ
duelli fuiſſe ſcribit̃ q̃ cũ viro obijceret̃ i Jurgio q̃d̾ ſibi os mlae olẽt
is qꝫ de vxore queſtus eẽt q nũq̃ꝫ hꝰ viti ſe certionẽ feciſſet Puta
bã iqt viroꝝ oĩm eũdẽ anhelitũ eẽ nõne h̃ iure laudanda. nõne h̃
modeſtiſſima iudicãda ẽ At quẽ viꝝ iuẽies q̃ nõ dico annos vt illa
mihil h̃ l mẽſẽ tãtũ id moleſtie i vxore paſſꝰ eẽt Multa ptereo q̃ de
clariſſimis illuſtriſſimiſꝫ v̾tutibꝰ ſẽſus nr̃i a nõ abiectis ſcriptoribꝫ
inaudita lr̃is pdita ſũt Taceo Corneliã Affricãi filiaꝫ q̃ꝫ cõſtat cũ
ceteris aĩ dotibꝰ tũ ipſius eloquẽtijs pſtiſſime Miſſas facio v̾gieam
Marcellam Valeriam q̃ꝝ v̾tutes doctiſſimoꝝ viroꝝ lr̃is ⁊ teſtimo
nio celebrãt̃. ptermitto etiam portie laudes q̃ poſt amiſſum viꝝ pa
trem imitata ſeipſam iteremit. Quid dicam q̃ ore laudabo Judich
ſi ſcriptores ſacros audire voluꝰ q̃ Oloferne hoſtẽ crudeliſſimũ icre
dibiliqꝫ aĩ robore iteremit ceteriſqꝫ femis q̃ p rligiõe ſuãda mortẽ
aſpetiuerĩt nihil dico ñ eñ ea mihi dig̃ eẽ uiſa ſũt q̃ i ↄuiuio memo
rent̃ h̃ i tẽplis atqꝫ ſãctuarijs Sꝫ tãtũ hoc queo dicẽ ita alacres ñ
nl̃las q̃d dico nõ nl̃las ymo pml̃tas ⁊ pene inumẽabiles ita liben
ter ↄprietate p vẽo dei cultu ſac̃ ſuſcepiſſe vt ne quidẽ ſeuiſſimi q̃d
tyrãni vultũ phorreſcerẽt h̃ fidẽti aio ↄ̃derent̃ ad morteꝫ nec in hoc
genere virĩ q̃dem vlla ex pte cederẽt Sꝫ q̃d ego h̃ ſacra ⁊ vetuſta cõ
mẽmoꝛoꝛ neſcio q̃ pacto me etatis qꝫ nr̃e exempla magis delectant
nam q̃ꝫ ml̃te hodie ml̃ieres r̃piunt̃ q̃ amiſſo viro & viuẽtibꝰ libẽàs
ppetuam viduitatẽ ſuant parũ ne hoc videt̃ amoris iuditiũ & cari
tatis i uiros Atqꝫ ut illa quidẽ q̃ tam de illuſtribꝰ femiarũ laudibꝰ
ſupra mẽoraui a uiris ipſis ſcpta ſũt Quid ſi etiã mulieres generis
ſui virtutes ac geſta lr̃is mãdauiſſent An cuipiam dubiũ id q̃dem
eſt quin multo pluẽs legẽmus q̃rum laudes atqꝫ res geſte ferent̃
ad celum Sed tñ ⁊ clariſſima ſũt & pbacõne nõ idigent cuꝫ ipſi illi
ſcriptoẽs vrĩ ⁊ ab eiſdem pueris meis accepi ſepiꝰ viros ſcripſere
bellorũ cauſas fuiſſe Jã vero ſi cõmemorare vellem vxoẽs a viris in
terfectas prius me lux dicentem oppꝛimeret q̃ꝫ huius nois exitum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 7

inuenirem & tamen phas ee̅ arbitrantur ſi vxorem in adulterio̅ de
prehenſam interſitunt quo minus liceat etiam vxores adulteros vi-
ros ocadere An non imituris legibus aſtricti ſumus an ſenſetis ſi
videro virum meum habere pelices habere amicas ⁊ interdum aliq̄d
turpius ego non iniquo animo feram Quare concludam? aliquādo
atq; iſta ſtatuamus non minus mulieres neceſſarias eſſe quam viri
mulieribꝰ ſūt Ac ſi nō tot virtutes reperiuntur in feminis hoc nō na
ture ſꝫ fortune potius tribuendum eſt quod nō priꝰ adoleſcentes ee̅
ceperant quam nubentes labores omnes ab importunitate virorum
impoſitos fere coguntur vt nec virtutis quitquā nec lumen ingenij
& animi fortitudinem vel doctrinam aliquam tā erumpnoſum & ca
lamitoſum genus poſſit exprimere Quod ita verū eſſe vt predico vo
bis ipſis iudicandum relinquo & ſi iniquiſſimi etiam in nos omnes
iudices ſitis Sed iam dicendi finem faciaꝫ ſi prius prolixitate mea
pauca dixero Ego me in hac oratione mea ſentio fuiſſe Loquatio-
rem ignoſcetis autem nam & ſtudeo defendaruꝫ noſtrarū partium
aliquanto longius q̄ꝫ putarem oratione prouecta ſūt Et mulier ē
natura loq̄tior neq; id quidem mirꝝ nā ſi vera ſūt que dicunt queq;
de primis rerū nature principiis ſcripta ſūt Vir e terra Mulier ex oſſi
bꝰ procreata eſt · oſſa autē que materia durior magis ſonāt Quid
autem ex hoc ſequatur bene intelligitis non dicā amplius Atq; cum
hoc dixiſſet obticuit Tum ceteri aliquantulum cū riſiſſent ex poſtre
mis verbis emilie Fabritius apud quem id conuiuium agebat Eq̄
dem inquid Emilia Nunquam putaui in femina tātam eloquentiā
& tātaꝝ reruꝫ antiquaꝝ memoriam reperiri poſſe & profecto non
vulgarē & litterarū ignaꝝ vt tute antea dictitabas hac ſi quis non
roget viri veſtrū palmam tribuam quomodo vterq; mihi cumula-
tiſſime ſatiſfecit prorſū neſcio Iudicēt alij velim in quibꝰ plꝰ iuſti
tie equitatiſq; eſt nam ego vtriuſq; veſtrū tum ingeniū atꝫ doctri
nam tū etiam eloquentiam incredibilemq; reꝝ veterū memoriaꝫ ve
hementer admiror ac pares in hac diſputatione diiudico quod cū re
liqui quoq; approbauiſſent ōnes amota menſe ſurreximꝰ

¶ Tractatulus de Iocundiſſimo ſubiecto diſertiſſimi orato
ris ⁊ poete Dominici Zabinenſ de mulierū cōmodis et in
cōmodꝰ Expliat ſub Anno ſaluatoris milleſimo quadrin
genteſimo Lxxix vltima kalendas Aprilis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 7

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 E 7